

Angelo Amato, *Maria la Theotokos. Conoscenza ed esperienza*, LEV, Città del Vaticano 2011.

W serii wydawniczej Papieskiej Akademii Teologicznej w Watykanie *Itineraria* ukazał się niedawno nowy tom z zakresu badań teologicznych nad mariologią: *Maria la Theotokos. Conoscenza ed esperienza*, przygotowany przez kard. Angelo Amato. Publikacja zawiera dziewiętnaście rozdziałów, w których ujawniają się wyraźnie dwa aspekty: *poznanie* misterium Maryi poprzez refleksję teologiczną i *doświadczenie* wiary, jako rezultat właściwego poznania wprowadzonego do kultu wiernych.

W pierwszej części swej publikacji Autor zaprezentował wspinały historyczny rozwój mariologii w katechezie, wychodząc od początków chrześcijaństwa poprzez pierwsze katechezy oparte na Piśmie świętym, następnie rozwijane w katechezie Ojców Kościoła i w badaniach naukowych, w doktrynie wielkich soborów, aż do katechezy i katechizmów nam współczesnych.

Drugą ścieżkę refleksji systematycznej wyznacza szeroki *kontekst* rozwoju mariologii, w którym Autor daje piękny przykład *inkulturacji* teologii w religijnym obszarze Ameryki Łacińskiej na przykładzie *Matki Bożej z Guadalupe*. Dokument z Puebli¹, koncentrując uwagę zarówno na bazie chrystologicznej jak i eklezjalnej, widzi obecność Maryi zarówno przy narodzinach Kościoła chrześcijańskiego, jak również Jej obecność w aktualnym Koście-

¹ Puebla, *L' evangelizzazione nel presente e nel futuro dell' America Latina*, EMI, Bologna 1979.

le powszechnym. W tym dokumencie Autor monografii znajduje wartościowy argument dla ukazania osoby Maryi nie tylko w specyficznym obszarze religijnym ale również w konkretnej sytuacji społeczno-kulturowej Ameryki Łacińskiej i całego świata, jako wzór godności człowieka i jego wolności.

Kontynuując *kontekstualne* spojrzenie na *inkulturację* mariologii, jako na właściwość całej teologii, Autor przechodzi do zaprezentowania włoskiej mariologii XX wieku podkreślając wielki wkład do doktryny mariologicznej Soboru Watykańskiego II, wniesiony przez Papieski Uniwersytet *Gregorianum*, przez wiele stowarzyszeń mariologicznych i znanych profesorów uczelni włoskich. Jako dojrzały owoc rozwiniętych badań mariologicznych u profesorów, od lat pięćdziesiątych minionego wieku po dziś, np.: Roschini, Bertetto, Meo, De Fiores, B. Forte, można z powodzeniem mówić o włoskiej szkole mariologicznej. Według kardynała włoską mariologię cechują następujące cechy charakterystyczne: „otwartość na wyzwania współczesnej kultury; zdolność do dialogu z różnymi koncepcjami teologicznymi; szukanie istotnej równowagi w zakresie propozycji i zaawansowanych rozwiązań; szacunek dla tradycji Kościoła; wsłuchiwanie się i akceptacja mariologii głoszonej przez magisterium Kościoła; gotowość do wskazywania nowych rozwiązań” (por. s. 166).

Dla wzbogacenia mariologicznego wkładu włoskiego Autor publikacji proponuje zwrócenie większej uwagi na religijność wyrażaną w *pobożności ludowej*, postrzeganej nie tylko w jej łączności z kulturą, ale także z teologią.

Po podkreśleniu miejsca mariologii włoskiej w obszarze *kontekstualnym*, został przedstawiony teologiczny wykład dwóch dogmatów maryjnych, zdefiniowanych w XIX i XX wieku: Niepokalane Poczęcie NMP i Jej Wniebowzięcie.

Godne uwagi jest podkreślenie przez Autora monografii ekumenicznego aspektu dogmatu Niepokalanego Poczęcia. W tym przedmiocie kardynał podkreślił wagę dialogu z prawosławiem i protestantyzmem. Niezależnie od mocno krytycznego jeszcze stanowiska protestanckiego wobec mariologii katolickiej, Autor nasz dostrzega pewne zbieżne punkty dla możliwego dialogu na tym obszarze: Boże Macierzyństwo Maryi; Maryja – pierwsza wierząca w Chrystusa; Maryja – figura Kościoła i wzór dla wierzących (por. s. 187-191).

Historyczno-systematyczną część mariologii A. Amato zamyka rozdział o „Chrystusie, zbawicielu powszechnym i współpracy Maryi w dziele odkupienia” (s. 259-292). Poza teologicznym wykładem o tytule *Współodkupicielka*, Autor wyjaśnia teologiczny sens *współpracy Maryi* w zbawczym dziele Chrystusa, a czyni to w świetle magisterium Kościoła. Wyjaśnienie to jest bardzo ważne z teologicznego punktu widzenia wobec aktualnych propozycji niektórych pobożnych kręgów katolickich, wyrażonych np. w *VOTUM* przesłanym Ojcu św. Benedyktowi XVI przez uczestników Teologicznego Sympozjum Maryjnego, odbytego w Fatimie w dniach 3 – 7 maja 2005, w którym proponowano: „uroczyste ogłoszenie dogmatu o powszechnym Duchowym Macierzyństwie NMP, Współodkupicielce obok Chrystusa Odkupiciela, Pośredniczce wszelkich łask w łączności z Jezusem Jedynym Pośrednikiem” Ten rozdział można traktować jako przejście do drugiej części, poświęconej doświadczeniu wiary.

W drugiej części publikacji – powiedzmy „praktycznej” – istnieje ścisła korelacja między głównym *przywilejem* Maryi – *Theotokos* i Jej miejscem obok Chrystusa i wobec ludzi. Maryja, „uczennica i wychowawczyni Chrystusa”, jest prawdziwym wzorem dla nas w trudnościach i walce przeciw złu, którego autorem jest Szatan (por. s. 329-368), oraz prawdziwą Mistrzynią w naszym stawaniu się coraz bardziej ludźmi (por. s. 369-389).

Kulturowa obecność Maryi w historii ludzkości, podkreślana w refleksji teologicznej, w katechezie, w kulcie i w życiu chrześcijańskim, ma znaczenie nie tylko dla życia indywidualnego człowieka ale także dla życia społecznego, pobudzając serce ludzkie do miłości i solidarności w duchu prawdziwie maryjnym. W ten sposób mariologia wchodzi w system wartości ludzkich, stając się ważnym paradygmatem antropologii chrześcijańskiej.

Po ukazaniu ważnego miejsca Maryi w życiu i w dziełach świętych (św. Franciszek A. Fasani; św. Jan Bosko; św. Maksymilian M. Kolbe) Autor zamyka swoją publikację prezentacją papieskich centrów naukowych w Rzymie, zwracając szczególną uwagę na Papieski Wydział Teologiczny *Marianum*, jako jedyny rzymski wydział Teologiczny, specjalizujący się w mariologii. Według oceny kardynała Papieski Wydział Teologiczny *Marianum* jest autentycznym centrum *maryjnej duchowości* (por. s. 470-473).

Monografia *Maria la Theotokos* realizuje podwójny cel, pomaga lepiej *poznać* Matkę Pana dla Jej *doświadczenia* w wierze. Z tej racji publikacja ta może dobrze służyć zarówno teologom, osobom konsekrowanym, jak również duszpasterzom w ich formowaniu wiernych w pobożności maryjnej.

Ks. Czesław Rychlicki